

Tomasz Piędzioch*

Wrocław

Amerykańska wizja wolności u progu wojny o niepodległość w świetle polemiki Alexandra Hamiltona z Samuelem Seaburym. Argumentacja lojalisty i patrioty

Abstract

Differences in perceptions of the question of freedom were one of the reasons for the American split at the dawn of the War of Independence between loyalists and patriots. Samuel Seabury, a bishop of the Episcopal Church, representing the Loyalist mindset, maintained the necessity of a supreme authority represented by Parliament. He regarded the action of the Continental Congress as an infringement on his freedom and a straight path to civil war. Alexander Hamilton, one of the most important founding fathers, understood the issue of freedom primarily through the prism of natural rights and the British Constitution. These two pillars, along with the colonial charters, were supposed to be a guarantee that the rights of Americans, threatened by the action of Parliament, would be respected. The arguments related to the question of liberty invoked in the polemic by the adversaries were an important part of the debate of the colonial society.

Keywords: Alexander Hamilton, Samuel Seabury, natural rights, liberty, American political thought

Słowa kluczowe: Alexander Hamilton, Samuel Seabury, prawa naturalne, wolność, amerykańska myśl polityczna

Wstęp

Wydarzenia drugiej połowy XVIII w. – z uwagi na fundamentalne znaczenie dla tworzenia się amerykańskiej państwowości – już od XIX w. stanowiły przedmiot zainteresowań licznych historyków. Przedmiotem szczegółowych opracowań badaczy byli zarówno ojcowie założyciele, jak i szereg wydarzeń,

* Uniwersytet Wrocławski; e-mail: tomaszpiedzioch@gmail.com; ORCID: 0000-0002-2659-0024.

które doprowadziły do wybuchu rewolucji amerykańskiej¹. Pośród licznych prac odnoszących się do wydarzeń takich jak tzw. herbatka bostońska stosunkowo mało uwagi poświęcono obradującemu w 1774 r. pierwszemu Kongresowi Kontynentalnemu (dalej: Kongres) i jego następstwom. Jeszcze mniejszym zainteresowaniem badaczy cieszyło się zagadnienie, które omawia ten artykuł. Dotychczas polemika pomiędzy jednym z ojców założycieli Stanów Zjednoczonych Alexandrem Hamiltonem a biskupem kościoła episkopalnego Samuelem Seaburym stanowiła jedynie krótki fragment rozważań badaczy nad amerykańską myślą polityczną lub też była elementem zbiorów opracowań źródłowych pozbawionych wnikliwej interpretacji². Istotną publikacją dotyczącą wizji wolności Seabury'ego jest praca Cho-Chien Fenga zatytułowana *Order and Peace: Samuel Seabury's Concept of Liberty*. W kontekście amerykańskiej myśli politycznej bez wątpienia ważnym dziełem jest praca Alfonsa J. Beitzingera zatytułowana *A History of American Political Thought*. Autor odnosi się jednak jedynie do jednego z pamfletów Hamiltona, zupełnie nie uwzględniając przy tym ani jego kolejnego tekstu, ani argumentów Seabury'ego. Inne opracowania odnoszące się do amerykańskiej myśli politycznej, takie jak: *American Political Thought* autorstwa Kennetha M. Dolbear'a, *Directions in American Political Thought* tego samego autora czy też bardzo obszerne dzieło Isaaca Kramnicka

¹ W przypadku samego Hamiltona należy wspomnieć o licznych biografiach pisanych już od XIX w.: Ch.J. Riethmüller, *Hamilton and His Contemporaries: Or the Rise of the American Constitution*, Kessinger Publishing, New York 1864; J.C. Miller, *Alexander Hamilton. Portrait in Paradox*, Joanna Cotler Books, Harper 1959; R. Chernow, *Alexander Hamilton*, Penguin Press, New York 2004.

² Zob. F.C. Prescott, J.H. Nelson, *Prose and Poetry of the Revolution: The Establishment of the Nation*, Thomas Y. Crowell, New York 1925; C.L. Becker, *The History of Political Parties in the Province of New York, 1760–1776*, University of Wisconsin Press, Madison 1960; A.T. Mason, *Free Government in the Making: Readings in American Political Thought*, Oxford University Press, New York 1965; L.F.S. Upton, *Revolutionary versus Loyalist. The First American Civil War: 1774–1784*, Blaisdell Pub. Co., Waltham 1968; K.M. Dolbeare, *Directions in American Political Thought*, Hoboken, Wiley 1969; A.J. Beitzinger, *A History of American Political Thought*, HarperCollins, New York 1972; R.M. Calhoun, *The Loyalists in Revolutionary America, 1760–1781*, Harcourt Brace Jovanovich Inc., New York 1973; K.M. Dolbeare, *American Political Thought*, Chatham House, Chatham 1984; P. Ranlet, *The New York Loyalists*, University of Tennessee Press, Knoxville 1986; J.P. Reid, *The Concept of Representation in the Age of the American Revolution*, University of Chicago Press, Chicago 1989; L. York, *The First Continental Congress and the Problem of American Rights*, „The Pennsylvania Magazine of History and Biography” 1998, vol. 122, no. 4, s. 353–383; R.M. Ketchum, *Divided Loyalties. How the American Revolution Came to New York*, Henry Holt and Company, New York 2003; M. Jensen, *The Founding of a Nation: A History of the American Revolution, 1763–1776*, Hackett Publishing Company, Indianapolis 2004. Jedną z niewielu prac w pełni poświęconych temu zagadnieniu: P. Gould, *Wit and Politics in Revolutionary British America: The Case of Samuel Seabury and Alexander Hamilton*, „Eighteenth-Century Studies” 2008, vol. 41, no. 3, s. 383–403 – to jednak przede wszystkim ujęcie polemiki w kontekście historii literatury amerykańskiej; I. Kramnick, T.J. Lowi, *American Political Thought: A Norton Anthology*, W. Norton & Company, New York 2009; R.N. Hebb, *Samuel Seabury and Charles Inglis: Two Bishops, Two Churches*, Fairleigh Dickinson University Press, Madison 2010; Ch.-Ch. Feng, *Order and Peace: Samuel Seabury's Concept of Liberty*, Utah State University, Utah 2012; D. Clemons, „Altar againts Altar”: *The Arguments and Experiences of Loyalist Clergy in Revolutionary America*, The University of Texas, Dallas 2022.

oraz Theodore'a J. Lowiego zatytułowane *American Political Thought: A Norton Anthology*, jedynie wzmiankują o polemikach Hamiltona z Seaburym.

W literaturze polskiej poświęconej pośrednio zagadnieniom związanym z tematem artykułu należy wyróżnić przede wszystkim publikację opracowaną przez wybitnego badacza Wiktora Osiatyńskiego zatytułowaną *Wizje Stanów Zjednoczonych w pismach Ojców Założycieli*. Autor w krótkim fragmencie przedstawił kwestię kolonialnego poczucia wolności. Nie sposób nie wspomnieć również o dotychczas jedynej polskiej biografii Hamiltona pióra Izabeli Rusinowej oraz innych pracach badaczki poświęconych kwestiom tworzenia się amerykańskiej państwowości. Odniesienia do pism politycznych Hamiltona można również odnaleźć w pracach polskich historyków i politologów odnoszących się do amerykańskiej myśli politycznej oraz poszczególnych ojców założycieli³.

Kwestia wolności u progu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych była zagadnieniem skomplikowanym i w różny sposób pojmowanym. Z jednej strony w przytłaczającej większości zarówno lojaliści, jak i patrioci uważali się za wiernych poddanych króla i obywateli Imperium Brytyjskiego (dalej: Imperium). Nie uważali tego jednak za ograniczenie ich wolności osobistej. Z drugiej zaś strony kluczową kwestią sporną w rozdartym społeczeństwie amerykańskim był problem władzy parlamentu nad kolonią. Odmienne podejście do tego zagadnienia było głównym czynnikiem determinującym sposób postrzegania wolności. Swego rodzaju „wojna pamfletowa” z przełomu 1774

³ I. Rusinowa, *Geneza Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1974; eadem, *Fracje Kongresu Kontynentalnego lat 1774–1783*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1975; *Wizje Stanów Zjednoczonych w pismach Ojców Założycieli*, wybór, opracowanie i wstęp W. Osiatyński, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1977; I. Rusinowa, *Aleksander Hamilton*, Ossolineum, Wrocław 1990; *Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 2, red. S. Filipowicz et al., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2002; B. Nowak, *Alexander Hamilton – „ojciec kapitalizmu amerykańskiego”*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2008 nr 1, s. 37–51; idem, *Stany Zjednoczone Ameryki doby Kongresu Kontynentalnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2009, nr 2, s. 120–138; R. Proszak, *Republika amerykańska: nadzwyczaj żywotna utopia?*, „Kultura i Polityka” 2011, nr 9, s. 15–39; T. Wieciech, *Unia w myśli politycznej Thomasa Jeffersona*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012; P. Napierała, *Rola religii w okresie kształtowania się społeczeństwa amerykańskiego. Geneza wprowadzenia zasady rozdziału państwa od Kościoła*, [w:] *Stany Zjednoczone wczoraj i dziś. Wybrane zagadnienia społeczno-polityczne*, red. A. Małek, P. Napierała, Księgarnia Akademicka, Kraków 2013, s. 13–38; R. Lis, *Naród, unia, stany. Problemy federalizmu i suwerenności w myśli politycznej „Federalisty”*, „Studia Polityczne” 2016, nr 1, s. 115–131; *Amerykańska myśl polityczna, ekonomiczna i prawna – zagadnienia wybrane*, t. 1, red. M. Urbańczyk, Ł. Bartosik, M. Tomczak, ArchaeGraph, Poznań–Łódź 2018; J.A. Daszyńska, *Kryzysy i kompromisy w Stanach Zjednoczonych Ameryki czasów Ojców Założycieli*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018; R.M. Małajny, *Instytucjonalny fundament wolności obywateli w doktrynie „Ojców Konstytucji” USA*, [w:] *Wolność człowieka i jej granice. Antologia pojęcia o doktrynach polityczno-prawnych. Od Cato's Letters do klasyków anarchizmu*, t. 2, red. O. Górecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019, s. 115–138; T. Piędzioch, *Ocena działalności Pierwszego Kongresu Kontynentalnego na podstawie pierwszej polemiki Aleksandra Hamiltona z Samuelem Seabury*, „Kultura i Historia” 2022, nr 42(2), s. 22–38.

i 1775 r. pomiędzy Hamiltonem a Seaburym stanowiła świadectwo trwającego w społeczeństwie amerykańskim dyskursu. Argumenty przywołane przez lojalistę oraz patriotę pozwalają na zrozumienie różnic w podejściu do kwestii wolności.

Temat artykułu należy zbadać z kilku istotnych powodów. Bez wątpienia spór pamfletowy stanowił dla obu adwersarzy istotny moment ich życia. Dla młodego Hamiltona stał się szansą na zaistnienie wśród przyszłych rewolucjonistów, z kolei Seabury podzielił los około 80 tys. lojalistów, którzy zdecydowali się na emigrację lub też zmuszeni byli szukać ochrony Brytyjczyków⁴. Co więcej, pamflety przedstawione w artykule były pierwszymi poważnymi tekstami Hamiltona poświęconymi kwestii sporu kolonialnego i stanowiły jego polityczny debiut. Istotną kwestią jest również znaczący rozgłos, z jakim „wojna pamfletowa” spotkała się w północnych prowincjach Trzynastu Kolonii⁵. Jest to szczególnie ważne ze względu na kluczowe znaczenie regionu dla brytyjskiego handlu w Ameryce Północnej. Na początku lat siedemdziesiątych XVIII w. północne porty kolonii odbierały ponad 52% importu z Wielkiej Brytanii⁶. Dlatego tak istotne było przekonanie mieszkańców owych terenów do swych racji. Celem pracy jest przedstawienie argumentów politycznych odnoszących się do kwestii wolności przywołanych przez adwersarzy oraz umiejscowienie ich poglądów w kontekście ówczesnej amerykańskiej myśli politycznej.

Alexander Hamilton urodził się w 1755 lub 1757 r. na wyspie Nevis⁷. Wychowywał się bez ojca, a po śmierci matki trafił pod opiekę dalszej rodziny⁸. W 1772 r. dzięki pomocy lokalnego pastora rozpoczął studia na King's College w Nowym Jorku⁹. Hamilton już wtedy był zaangażowany w ówczesny kolonialny dyskurs polityczny. W czasie wojny o niepodległość pełnił funkcję sekretarza oraz jednego z adiutantów Jerzego Waszyngtona¹⁰, a po jej zakończeniu zaangażował się w tworzenie prawodawstwa Stanów Zjednoczonych. Bez wątpienia jedną z jego największych zasług było zaangażowanie w kampanię przekonującą społeczeństwo amerykańskie do ratyfikacji konstytucji. *The Federalist Papers*, zbiór artykułów i esejów publikowanych od 1787 r. przez Hamiltona współpracującego w tej materii z Johnem Jayem i Jamesem Madisonem, odegrał znaczącą rolę w ratyfikacji konstytucji przez stan Nowy Jork¹¹.

⁴ A.W. Rowthorn, *Samuel Seabury. A Bicentennial Biography*, Seabury Press, New York 1983, s. 31–32; G.S. Wood, *The Radicalism of the American Revolution*, Vintage Books, New York 1992, s. 127.

⁵ R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 57–61.

⁶ M. Egnal, *New World Economies. The Growth of the Thirteen Colonies and Early Canada*, Oxford University Press, New York 1998, s. 38–40.

⁷ R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 16.

⁸ *Ibidem*, s. 26.

⁹ *Ibidem*, s. 41.

¹⁰ *Ibidem*, s. 84; B. Nowak, *Alexander Hamilton...*, s. 39.

¹¹ R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 251. Rozważania na temat części tekstów *Federalisty* zob. R. Proszak, *Republika amerykańska...*, s. 15–39; R. Lis, *Naród, unia, stany...*, s. 115–131; R.M. Małajny, *Instytucjonalny fundament...*, s. 115–138.

W latach 1789–1795 Hamilton pełnił funkcję pierwszego w historii Stanów Zjednoczonych sekretarza skarbu, stając się jedną z najważniejszych postaci gabinetu Waszyngtona¹². Jego zasługi w tej materii doceniali nawet jego najzagorzalsi przeciwnicy. Hamiltona uznaje się za twórcę systemu finansowego Stanów Zjednoczonych i człowieka, który położył fundamenty pod przyszłą potęgę ekonomiczną państwa. Jego przedwczesna śmierć w 1804 r. – w feralnym pojedynku z wiceprezydentem Aaronem Burrem – była opłakiwana w całym kraju¹³.

Samuel Seabury urodził się 30 XI 1729 r. w prowincji Nowa Anglia. Istotny wpływ na jego życie wywarł ojciec, który był duchownym Kościoła anglikańskiego¹⁴. Seabury ukończył studia na Uniwersytecie w Edynburgu¹⁵. W 1766 r. został rektorem w hrabstwie Westchester położonym w prowincji Nowy Jork¹⁶. W wyniku narastającego konfliktu pomiędzy społecznością Trzynastu Kolonii a Wielką Brytanią Seabury stanął przed koniecznością wyboru pomiędzy lojalnością wobec kolonistów a wiernością wobec Kościoła Anglii oraz króla. Zdecydował się pozostać wierny metropolii i od 1774 r. w swoich tekstach potępiał działania patriotów. Duchowny, korzystając ze swoich wpływów, zniechęcał obywateli prowincji Nowy Jork do wyrażania poparcia organizacji Sons of Liberty (Synowie Wolności)¹⁷. W 1774 r. Seabury opublikował jeden ze swoich najważniejszych tekstów politycznych zatytułowany *Free Thoughts, on the Proceedings of the Continental Congress Held at Philadelphia, Sept. 5, 1774* (Wolne myśli na temat obrad Kongresu Kontynentalnego w Filadelfii, 5 września 1774 r.)¹⁸. Pamflet Seabury'ego był jednym z pierwszych tekstów otwarcie atakujących działania Kongresu¹⁹. Pośród przyczyn powstania tego tekstu mógł być przywilej królewski, jakim obdarzone zostało hrabstwo Westchester. Z tego powodu lokalni posiadacze ziemscy, w tym duchowni, czuli się wyjątkowo zagrożeni wizją bojkotu brytyjskich towarów proponowanego

¹² R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 288. Szerzej na ten temat zob. W. Kwiatkowski, *Pierwszy Bank Stanów Zjednoczonych jako pierwowzór Systemu Rezerwy Federalnej*, „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2009, t. 9, s. 174–175.

¹³ R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 710–711.

¹⁴ H. Thoms, *Samuel Seabury: Priest and Physician, Bishop of Connecticut*, Shoe String Press, London 1963, s. 12.

¹⁵ A.W. Rowthorn, *Samuel Seabury...*, s. 15–18.

¹⁶ *Ibidem*. s. 24.

¹⁷ Tajna organizacja działająca w Trzynastu Koloniach od 1765 r. W ramach sprzeciwu wobec polityki Wielkiej Brytanii w 1773 r. zorganizowała tzw. herbatkę bostońską. H. Thoms, *Samuel Seabury...*, s. 54.

¹⁸ S. Seabury, *Free Thoughts on the Proceedings of the Continental Congress Held at Philadelphia, Sept. 5, 1774*, Richardson and Urquhart, New York 1774, https://archive.org/details/cihm_20488/mode/2up (dostęp: 17.11.2023). Zob. R.N. Hebb, *Samuel Seabury and Charles Inglis...*, s. 114. W całym artykule tłumaczenia tytułów tekstów Seabury'ego oraz Hamiltona – T.P.

¹⁹ Powstał on przy poparciu innych lojalistów – aktywnych politycznie duchownych prowincji Nowy Jork: Mylesa Coopera, Thomasa Brandbury'ego Chandlera oraz Charlesa Inglisa; szerzej zob. C.L. Becker, *The History...*, s. 158; P. Ranlet, *The New York...*, s. 52–53; R.M. Ketchum, *Divided Loyalties...*, s. 298; R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 57; Ch.-Ch. Feng, *Order and Peace...*, s. 25; M. Jensen, *The Founding of a Nation...*, s. 510.

przez polityków kolonii²⁰. Innym istotnym czynnikiem kierującym Seaburym była z pewnością obawa o los Kościoła anglikańskiego, zagrożonego potencjalną eskalacją konfliktu z Wielką Brytanią²¹.

Kwestia wolności w pierwszej polemice

Tekst Seabury'ego spotkał się ze znacznym zainteresowaniem społeczeństwa prowincji Nowy Jork²². Pośród licznych czytelników pamfletu był również Hamilton, który zdecydował się wejść w polemikę z duchownym. W niecały miesiąc przygotował tekst, w którym zawarł swoje kontrargumenty²³. W publikacji *A Full Vindication of the Measures of the Congress from the Calumnies of Their Enemies, in Answer to a Letter, under the Signature of A. W. Farmer*²⁴ (Pełne potwierdzenie działań Kongresu przed oszczerstwami ich wrogów, w odpowiedzi na tekst podpisany przez A.W. Farmera) przedstawił zupełnie odmienny punkt widzenia na spór pomiędzy kolonią a metropolią²⁵.

W obu tekstach można wyróżnić dwa najważniejsze elementy rozważań autorów – kwestie polityczne oraz ekonomiczne. Pamflet Seabury'ego jedynie w niewielkim stopniu odnosił się do kwestii sporu dotyczącego władzy parlamentu w kolonii oraz postrzegania wolności jej społeczeństwa. Przytłaczającą większość tekstu stanowił kontekst ekonomiczny bojkotu, problemy z nim związane oraz jego potencjalne konsekwencje. Z kolei polemiczny tekst Hamiltona skupiał się na rozważaniach polityczno-prawnych, w znacznie mniejszym stopniu odnosząc się do kwestii ekonomicznych. Mimo tych ograniczeń w obu tekstach polemicznych można odnaleźć najważniejsze elementy ówczesnej amerykańskiej myśli politycznej. Teksty te stanowią swego rodzaju preludium do drugiej polemiki pomiędzy adwersarzami, w której kwestiom politycznym oraz samemu zagadnieniu wolności autorzy poświęcili znacznie więcej uwagi.

Aby odpowiednio zrozumieć kwestię postrzegania wolności przez adwersarzy, konieczne jest poznanie ich opinii na temat genezy działań Kongresu. Obaj autorzy w swoich tekstach w zupełnie odmienny sposób postrzegali istotę sporu pomiędzy kolonią a metropolią. Seabury w żaden sposób nie odnosił się do przyczyn zebrania się pierwszego Kongresu. Od lat podnoszony problem

²⁰ Było to istotne narzędzie nacisku ekonomicznego na metropolię. W przeszłości wielokrotnie prowadziło do ustępstw względem kolonii. Więcej na ten temat zob. I. Rusinowa, *Geneza Stanów Zjednoczonych...*, s. 49; B. Nowak, *Stany Zjednoczone Ameryki...*, s. 123; J.A. Daszyńska, *Kryzysy i kompromisy...*, s. 29.

²¹ H. Thoms, *Samuel Seabury...*, s. 55. Obawy duchownego szybko okazały się słuszne. Uchwalona w 1776 r. *Deklaracja Niepodległości* uznawana jest za zwycięstwo protestantyzmu nad Kościołem anglikańskim. Szerzej zob. P. Napierała, *Rola religii...*, s. 25–26.

²² T. Piędzich, *Ocena działalności Pierwszego Kongresu Kontynentalnego...*, s. 29.

²³ A.T. Mason, *Free Government...*, s. 82; R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 58.

²⁴ A. Hamilton, *A Full Vindication of the Measures of the Congress, from the Calumnies of Their Enemies, in Answer to a Letter, under the Signature of A. W. Farmer*, printed by J. Rivington, New York 1774, <https://archive.org/details/fullvindication00hami/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023).

²⁵ M. Jensen, *The Founding of a Nation...*, s. 513.

nakładania przez parlament nowych podatków na kolonie oraz represje zastosowane wobec prowincji Massachusetts po herbatce bostońskiej skwitował jedynie lakonicznym stwierdzeniem o „nieszczęśliwych dysputach”²⁶. Dodatkowo zarzucał on politykom kolonii brak woli złagodzenia konfliktu, obarczając ich w ten sposób odpowiedzialnością za potencjalną eskalację sporu²⁷. Zupełnie pominął przy tym petycję skierowaną przez Kongres do króla z prośbą o przywrócenie starych praw kolonialnych oraz odwołanie aktów represyjnych²⁸. Ta wyraźnie pokojowa próba rozwiązania konfliktu była jasnym sygnałem o braku ambicji niepodległościowych²⁹. Mimo to duchowny całokształt działań Kongresu uznawał za niekorzystny dla kolonistów, nazywając go wręcz zdradą interesów³⁰. Tak negatywna ocena Seabury’ego wynikała w znacznej mierze z postrzegania przez niego zagadnienia wolności. Duchowny traktował postawę polityków z Filadelfii jako dążenie do buntu i uzyskania niepodległości. To z kolei uderzało bezpośrednio w religijne przekonania Seabury’ego jako duchownego Kościoła Anglii. Ocena autora pamfletu świadczy o tym, jak silnie czuł się on związany z metropolią. Gorąco krytykował wyważone i pojednawcze działania Kongresu, samo jego istnienie uznając wręcz za zdradę.

Hamilton za główny powód narastającego konfliktu uznawał nielegalne działania parlamentu wobec Trzynastu Kolonii³¹. Autorowi w szczególności chodziło o kwestię powszechnie potępianego przez polityków kolonii *Coercive Acts* („Akty przymusu”, zwane również „ustawami nieznośnymi”)³². Ustawy te miały łamać prawa naturalne przysługujące każdemu człowiekowi, a chronione przez angielską konstytucję³³. Hamilton zastanawiał się również, czy parlament może narzucać kolonii nowe prawa i podatki, nie zważając na jej sprzeciw³⁴. To zagadnienie było według niego sednem sporu. Zgodnie z opinią autora wraz z nowymi podatkami nakładanymi przez metropole kolonia

²⁶ Szerzej na ten temat zob. przyp. 31.

²⁷ S. Seabury, *Free Thoughts...*, s. 2.

²⁸ Prawo do napisania petycji skierowanej do króla było traktowane jako prastare prawo Anglików. Szerzej zob. A. Śledzińska-Simon, *Prawo petycji w Stanach Zjednoczonych*, [w] *Teoretyczne i praktyczne aspekty realizacji prawa petycji*, red. R. Balicki, M. Jabłoński, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, s. 96–98; I. Rusinowa, *Frakcje Kongresu Kontynentalnego...*, s. 17.

²⁹ J.A. Daszyńska, *Kryzysy i kompromisy w Stanach Zjednoczonych...*, s. 28.

³⁰ C.L. Becker, *The History...*, s. 159; T. Piędzioch, *Ocena działalności Pierwszego Kongresu Kontynentalnego...*, s. 26.

³¹ A. Hamilton, *A Full Vindication...*, s. 4–6, 24–25; T. Piędzioch, *Ocena działalności Pierwszego Kongresu Kontynentalnego...*, s. 30.

³² Były to prawa nałożone w 1774 r. na prowincję Massachusetts w ramach kary za tzw. herbatkę bostońską. B. Bailyn, *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Massachusetts, s. 118–119; J. Jasitzak, *Symbole amerykańskiej kultury patriotycznej XVIII i XIX wieku*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Łódź 2017, s. 15.

³³ Pierwsze koncepcje praw naturalnych powstały już w starożytności. Szerzej na ten temat zob. H. Waśkiewicz, *Historia teorii prawa naturalnego*, „Roczniki Filozoficzne” 1969, t. 17, nr 2, s. 69–89.

³⁴ R.M. Ketchum, *Divided Loyalties...*, s. 300.

powinna uzyskać odpowiednią reprezentację w brytyjskim parlamencie³⁵. Myślenie Hamiltona wprost nawiązywało do bardzo popularnego w tym czasie sloganu *No taxation without representation* („Żadnego opodatkowania bez reprezentacji”)³⁶. Narzucanie praw bez współudziału przy ich tworzeniu obywateli, których miały one dotyczyć, Hamilton traktował jako naruszenie wolności. Swoje wywody w tej materii opierał przede wszystkim na angielskiej konstytucji, która nie dopuszczała możliwości opodatkowania podmiotu bez należnej reprezentacji pośród władz³⁷. Dla Hamiltona działania polityków kolonii były próbą ochrony interesów Amerykanów oraz wyrazem walki o respektowanie przynależnych im praw.

Kwestia wolności w drugiej polemice

Po publikacji tekstu Hamiltona Seabury zdecydował się napisać kolejny pamflet polemiczny, zatytułowany *A View of the Controversy between Great-Britain and Her Colonies: Including a Mode of Determining their Present Disputes, Finally and Effectually; and of Preventing All Future Contention: In a Letter, to the Author of A Full Vindication of the Measures of the Congress, from the Calumnies of Their Enemies* (Pogląd na kontrowersje pomiędzy Wielką Brytanią a jej koloniami, w tym sposób ostatecznego i skutecznego rozstrzygnięcia ich obecnych sporów oraz zapobiegania wszelkim przyszłym sporom: w tekście do autora Pełnego potwierdzenia działań Kongresu przed oszczerstwami ich wrogów)³⁸.

W opinii duchownego to działania Kongresu, a nie parlamentu były prawdziwym ograniczeniem praw i wolności Amerykanów. Narzucanie całemu społeczeństwu kolonii woli grupy polityków z Filadelfii uważał on za prostą drogę do tyranii³⁹. Jak zauważa wspomniany Feng, termin ten Seabury rozumiał przede wszystkim jako brak poszanowania praw obywateli o odmiennych poglądach⁴⁰. Najważniejszym przykładem takiego działania miały być komitety powołane do sprawowania kontroli nad przestrzeganiem ustalonego przez Kongres bojkotu⁴¹, wobec którego sprzeciw obywateli miał być – co gorsza –

³⁵ J.P. Reid, *The Concept of Representation...*, s. 31–33.

³⁶ Wśród najważniejszych propagatorów tego hasła był Benjamin Franklin. Stanowiło ono jeden z symboli sprzeciwu wobec działań metropolii.

³⁷ A. Hamilton, *A Full Vindication...*, s. 4–6; A.T. Mason, *Free Government...*, s. 83; R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 59.

³⁸ S. Seabury, *A View of the Controversy between Great-Britain and Her Colonies: Including a Mode of Determining Their Present Disputes, Finally and Effectually; and of Preventing All Future Contention: In a Letter, to the Author of A Full Vindication of the Measures of the Congress, from the Calumnies of Their Enemies*, Richardson and Urquhart, New York 1775, <https://archive.org/details/viewofcontrovers00seab/page/8/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023). Zob. R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 59–60.

³⁹ S. Seabury, *A View...*, s. 10–14. Wizja ta pośrednio zgadza się z poglądami oświeceniowych filozofów. Szerzej zob. R.M. Małajny, *Doktryna podziału władzy „Ojców Konstytucji” USA*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1985, s. 77–78.

⁴⁰ Ch.-Ch. Feng, *Order and Peace...*, s. 39.

⁴¹ *Wizje Stanów Zjednoczonych...*, s. 28.

karany⁴². Istotny w tym kontekście był również fakt, że delegaci na Kongres nie byli wybierani w powszechnych wyborach obejmujących wszystkich obywateli kolonii. W związku z tym politycy nie reprezentowali całego społeczeństwa kolonii, a jedynie grupę radykałów uzurpujących sobie prawo do reprezentowania społeczeństwa kolonii. Seabury otwarcie zadeklarował w tekście, że preferuje wolność gwarantowaną przez króla i parlament ponad niewolnictwo pod władzą Kongresu⁴³.

Duchowny zwrócił również uwagę na ścisły związek pomiędzy przywilejem bycia obywatelem Imperium a podleganiem pod nadrzędne prawo brytyjskie. Zgodnie ze swoim hierarchicznym światopoglądem uznał on za konieczne istnienie władzy nadrzędnej. Z kolei każdą próbę przeciwstawienia się jej Seabury postrzegał jako dążenie do niepodległości. Konsekwencją tego miała być zbrojna interwencja. Jej cel rozumiał jako egzekwowanie praw parlamentu oraz próbę zapobiegnięcia wybuchowi krwawej wojny domowej⁴⁴. Kwestionował zarówno rolę praw naturalnych, jak i posiadanie podstawy prawnej przez Kongres w odniesieniu do prawodawstwa dotyczącego kolonii (co według niego byłoby możliwe tylko w przypadku użyczenia tej władzy przez parlament)⁴⁵. Duchowny swoje poglądy w tej materii usprawiedliwiał w obszernym wywodzie historycznym sięgającym starożytności⁴⁶. Według niego, gdyby każda brytyjska kolonia miała prawo do własnej władzy ustawodawczej, byłoby to równoznaczne z końcem istnienia Imperium⁴⁷. Seabury odniósł się również do rzekomego brytyjskiego planu zniewolenia społeczeństwa kolonii⁴⁸ – w jego przekonaniu taka interpretacja działań Brytyjczyków to w istocie naturalny wyraz władzy Wielkiej Brytanii nad kolonią⁴⁹.

W świetle pamfletów duchownego w jasny sposób można określić poglądy ich autora na kwestię praw naturalnych oraz praw kolonii względem metropolii. Wolność w rozumieniu Seabury'ego była przede wszystkim związana z kwestią porządku i praworządności w społeczeństwie. Uznawał konieczność istnienia władzy hierarchicznej, nadrzędnej wobec wolności osobistej czy też praw naturalnych. Władza ta była dla duchownego gwarancją utrzymania ładu w społeczeństwie, z kolei kwestionowanie tej władzy stanowiło prostą drogę

⁴² B. Hart, *Faith and Freedom: The Christian Roots of American Liberty*, Lewis and Stanley, Dallas 1988, s. 264.

⁴³ S. Seabury, *A View...*, s. 14.

⁴⁴ *Ibidem*, s. 16–17.

⁴⁵ *Ibidem*, s. 34.

⁴⁶ R.M. Calhoun, *The Loyalists in Revolutionary America...*, s. 250.

⁴⁷ S. Seabury, *A View...*, s. 18–19.

⁴⁸ W tym czasie był to popularny pogląd wśród patriotów rozpropagowany m.in. przez esej Johna Dickinsona z 1774 r. *An Essay on the Constitutional Power of Great-Britain Over the Colonies in America: With the Resolves of the Committee for the Province of Pennsylvania, and Their Instructions to Their Representatives in Assembly* (Esej o konstytucyjnej władzy Wielkiej Brytanii nad koloniami w Ameryce: Wraz z uchwałami Komitetu Prowincji Pensylwanii i ich instrukcjami dla ich przedstawicieli w Zgromadzeniu, tłum. T.P.). Szerzej zob. A.J. Beitzinger, *A History of American...*, s. 130–131.

⁴⁹ S. Seabury, *A View...*, s. 42–43.

do anarchii i wojny domowej. Dopiero upadek porządku społecznego oraz związany z tym chaos stanowiłyby dla Seabury'ego prawdziwe zagrożenie wolności. Za sprzeczność uznawał on postawę lojalności wobec króla przy jednoczesnym kwestionowaniu władzy parlamentu.

Tekst lojalisty w lutym 1775 r. spotkał się z kolejną odpowiedzią Hamiltona⁵⁰. Pamflet został zatytułowany *The Farmer Refuted* (Farmer pokonany)⁵¹. Autor ponownie podkreślał przede wszystkim kluczową rolę praw naturalnych⁵², które rozumiał jako prawa stworzone wprost przez Stwórcę i dlatego też traktował je jako nadrzędne wobec każdego prawa ustanowionego przez człowieka⁵³. Jeśli zaś prawo ludzkie, w tym wypadku narzucane przez metropolię, koliduje z prawami naturalnymi, to zgodnie z tą logiką społeczeństwo nie jest zobowiązane do przestrzegania takowego prawa. Istotne z tej perspektywy jest traktowanie obywateli kolonii jako pełnoprawnych obywateli Imperium, wraz z pełnią przysługujących z tego względu praw, w tym do reprezentacji przy współtworzeniu prawa. Hamilton uzasadniał to, powołując się na *Pierwszą kartę Wirginii* – było to prawo nadane kolonistom przez króla Jakuba I w 1606 r. Zgodnie z jej treścią każdy obywatel kolonii posiadał dokładnie takie same prawa jak jego przodkowie urodzeni na terenie Królestwa Anglii⁵⁴.

Hamilton odpowiedział również na kwestię poddaństwa kolonii względem metropolii. Traktował ją jako zależność Trzynastu Kolonii wobec króla, nie zaś społeczeństwa Wielkiej Brytanii reprezentowanego przez parlament⁵⁵. W wywodzie historycznym sięgającym czasów królowej Elżbiety uzasadnił rolę królów brytyjskich jako jedynych legalnych władców społeczeństwa amerykańskiego⁵⁶. Hamilton odniósł się w ten sposób do kwestionowania władzy parlamentu nad kolonią, co w jego opinii nie było równoznaczne z wypowiedzeniem lojalności królowi⁵⁷. Zauważył on, że zarówno prawa naturalne, jak i brytyjska konstytucja ograniczają kwestie wierności i poddaństwa jedynie do osoby króla⁵⁸. Jak słusznie stwierdza Beitzinger, według Hamiltona władza

⁵⁰ R. Chernow, *Alexander Hamilton...*, s. 59–60.

⁵¹ A. Hamilton, *The Farmer Refuted*, printed by J. Rivington, New York 1775.

⁵² W swoim tekście przywołał on definicję tego terminu stworzoną przez angielskiego polityka Williama Blackstone'a, rozpowszechnioną w dziele: idem, *Commentaries on the Laws of England*, vol. 1, Dublin 1765. Szerzej na ten temat zob. H.L. Lubert, *Sovereignty and Liberty in William Blackstone's „Commentaries on the Laws of England”*, „The Review of Politics” 2010, vol. 72, no. 2, s. 271–273; S. Kubas, „Niczym Homer dla poetów epickich” – brytyjskie inspiracje dla amerykańskich ojców założycieli, [w:] *Konstytucjonalizm – doktryny – partie polityczne. Księga dedykowana Profesorowi Andrzejowi Ziębie*, red. R. Kłosowicz et al., Wydawnictwo Uniwersyte-tu Jagiellońskiego, Kraków 2016, s. 442–443.

⁵³ A. Hamilton, *The Farmer Refuted*, [w:] *The Revolutionary Writings of Alexander Hamilton*, eds. R.B. Vernier, J.O. Appleby, Liberty Fund, Indianapolis 2012, s. 53.

⁵⁴ *Ibidem*, s. 76. Takie rozumienie wspomnianych kwestii pokrywa się z interpretacją Jamesa Otisa, polityka amerykańskiego tworzącego w drugiej połowie XVIII w. Szerzej zob. A.J. Beitzinger, *A History of American...*, s. 119–121.

⁵⁵ A. Hamilton, *The Farmer Refuted*, [w:] *The Revolutionary...*, s. 55.

⁵⁶ *Ibidem*, s. 75.

⁵⁷ *Ibidem*, s. 56.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 57.

króla nad Trzynastoma Koloniami wynika nie z aktu parlamentu, lecz z porozumienia monarchii ze społeczeństwem kolonii⁵⁹. To stanowisko autora *The Farmer Rrefuted* wydaje się kluczowe z punktu widzenia postrzegania przez niego wolności. Postawa lojalności wobec króla i w związku z tym zachowanie wszelkich praw należnych jego poddanym, przy jednoczesnym zakwestionowaniu władzy parlamentu, usprawiedliwiłyby według Hamiltona nieprzestrzeganie przez kolonie prawa narzuconego przez Brytyjczyków. Podobnie wielu uczestników Kongresu kwestionowało władzę parlamentu nad kolonią, jednocześnie deklarując się jako wierni poddani króla⁶⁰.

W zakończeniu swego tekstu Hamilton przekonywał, że najlepszym możliwym sposobem na utrzymanie związku pomiędzy Trzynastoma Koloniami a Wielką Brytanią jest respektowanie przez metropolię praw należnych kolonii⁶¹. Wszelkie ograniczanie wolności gwarantowanych przez prawa naturalne, konstytucję oraz liczne karty kolonialne prowadzi w opinii autora do tyranii i uzasadnionego buntu społeczeństwa. Jak zauważa Beitzinger, kwestia rozumienia wolności i argumentowania jej podstawy prawnej przez Hamiltona nie zmieniła się wraz z rozwojem jego kariery politycznej po zakończeniu wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych⁶².

Wyjątkowo ciekawy jest fakt, że zarówno Hamilton, jak i Seabury słusznie przewidywali w swoich tekstach wizję zbliżającej się wojny domowej. Obaj adwersarze zapewniali również o możliwości uniknięcia tej sytuacji, przywołując przy tym zupełnie odmienne rozwiązania ściśle dotyczące rozumienia przez nich kwestii wolności.

Podsumowanie

Argumenty przedstawione w pamfletach przez Seabury'ego oraz Hamiltona były typowe dla współczesnej im myśli politycznej. Tezy przywołane przed adwersarzy odwołują się do najważniejszych elementów debaty politycznej Trzynastu Kolonii u progu wojny o niepodległość. Wizje wolności podjęte w tych tekstach prezentują zupełnie odmienne punkty widzenia, zależne od osobistych poglądów autorów. Treść płynąca z pamfletów duchownego pokrywa się z innymi tekstami lojalistów przeciwnych działaniom polityków kolonii. Równie negatywna ocena Kongresu Kontynentalnego została zawarta przez Jose-

⁵⁹ A.J. Beitzinger, *A History of American...*, s. 150. Poglądy Hamiltona w tej materii nawiązują do poglądów Samuela Adamsa. Przekonania te, ewidentnie wyrażone w *The Farmer...*, składają się na teorię dominium, oznaczające grupę państw suwerennych związanych z Wielką Brytanią jedynie poprzez osobę króla. Szerzej zob. *Wizje Stanów Zjednoczonych...*, s. 25.

⁶⁰ E.B. Greene, *The Foundations of American Nationality*, Frederick Ungar Publishing Company, New York 1968, s. 434–435. Postrzeganie wolności przez Hamiltona niemal ściśle pokrywa się z wydanym przez Kongres *Declaration of Rights and Grievances*. Dokument ten zwracał uwagę na brak reprezentacji Trzynastu Kolonii w parlamencie. Treść deklaracji zob. K. Bridges, *Freedom in America*, Pearson, Upper Saddle River 2008, s. 70–73.

⁶¹ A. Hamilton, *The Farmer Refuted*, [w:] *The Revolutionary...*, s. 135.

⁶² A.J. Beitzinger, *A History of American...*, s. 152.

pha Gallowaya w *A Candid Examination of the Mutual of Great Britain, and the Colonies a Plan of Accommodation, on Constitutional Principles*⁶³ (Uczciwe zbadanie wzajemnych stosunków Wielkiej Brytanii i kolonii – plan kompromisu na zasadach konstytucyjnych – T.P.). W swoim pamflecie Galloway zarzucał Kongresowi zdradę interesów kolonii oraz zwodzenie własnych obywateli⁶⁴.

Czynnikiem decydującym o rozumieniu kwestii wolności przez Seabury'ego oraz innych duchownych anglikańskich (m.in. Myles Cooper, Thomas Brandbury Chandler czy też Charles Inglis) była bez wątpienia przynależność do Kościoła Anglii. Jak zauważa David Clemons, duchowni anglikańscy przy wyświęceniu składali przysięgę wierności królowi⁶⁵. Dlatego też dla nich posłuszeństwo wobec króla stojącego na czele Kościoła było czymś absolutnie naturalnym i jednocześnie koniecznym, aby pozostać wiernym Bogu. Postawę duchownego względem Kongresu można również rozpatrywać z punktu widzenia religijnego. W pismach Seabury'ego z okresu wojny o niepodległość jasno wynika przeświadczenie o tym, że Bóg powierzył społeczeństwo Imperium opiece króla⁶⁶. Duchowny akceptował poddaństwo względem króla i parlamentu – uznawał to za naturalną kolej rzeczy, nie zaś ograniczenie osobistej wolności. Pierwszy Kongres Kontynentalny oraz jego działanie interpretowane przez lojalistów jako wyraźny krok ku niepodległości z całą pewnością podważały autorytet zarówno parlamentu, jak i króla, który w opinii duchownego wypełniał wolę Boga⁶⁷. Rewolucja, do której według niego dążyli politycy kolonii, groziła zburzeniem całego dotychczasowego porządku społecznego. Seabury, podobnie jak inni lojaliści, spodziewał się, że rewolucja przyniesie jedynie anarchię, upadek prawa i autorytetów⁶⁸. Można przypuszczać, że właśnie z obaw związanych z postrzeganiem wolności wynikała negatywna ocena Kongresu przez lojalistów. Na postawę Seabury'ego wpływ mogły mieć również studia podjęte na terenie Wielkiej Brytanii i poczynione wtedy osobiste obserwacje brytyjskiego ustroju.

Znamienny jest fakt, że Hamilton w swojej argumentacji wielokrotnie powoływał się na angielską konstytucję, prawa naturalne oraz karty kolonialne. Wszystkie te argumenty były powszechnie wykorzystywane przez działaczy

⁶³ J. Galloway, *A Candid Examination of the Mutual of Great Britain, and the Colonies a Plan of Accommodation, on Constitutional Principles*, printed by J. Rivington, New York 1775, <https://archive.org/details/acandidexaminat00gallgoog/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023). Zob. M. Jensen, *The Founding of a Nation...*, s. 512. Joseph Galloway był delegatem Pensylwanii na pierwszym Kongresie, na którym zaproponował plan unii między Trzynastoma Koloniami a Wielką Brytanią. Gdy pomysł ten został odrzucony, zdecydował się pozostać wierny królowi. Szerzej zob. L.F.S. Upton, *Revolutionary versus Loyalist...*, s. 12–13; J.E. Ferling, *The Loyalist Mind: Joseph Galloway and the American Revolution*, Pennsylvania State University Press, University Park, Pennsylvania 1977, s. 94–96; M. Jensen, *The Founding of a Nation...*, s. 499–500.

⁶⁴ J. Galloway, *A Candid Examination...*, s. 49–50; M. Jensen, *The Founding of a Nation...*, s. 512.

⁶⁵ D. Clemons, „Altar against altar”..., s. 49.

⁶⁶ Ch.-Ch. Feng, *Order and Peace...*, s. 29.

⁶⁷ D. Clemons, „Altar against altar”..., s. 97.

⁶⁸ Ch.-Ch. Feng, *Order and Peace...*, s. 30.

politycznych przeciwnych poczynaniom Wielkiej Brytanii⁶⁹. O ochronie wolności i praw ludności amerykańskiej przez konstytucję, prawa naturalne czy też *Wielką kartę swobód* pisali m.in.: John Tucker, Thomas Jefferson, Samuel Adams oraz John Adams⁷⁰, zwracając uwagę – podobnie jak Hamilton – na łamanie przez Brytyjczyków praw przysługujących ludności kolonii⁷¹.

Myślenie reprezentowane przez Hamiltona było zgodne z ówczesnym kolonialnym poczuciem wolności rozumianym jako poczucie przynależności do Imperium, tj. poddaństwo wobec króla oraz brytyjskiego prawa. Jak słusznie zauważa Osiatyński, społeczeństwo kolonii w przededniu wybuchu wojny o niepodległość nie oczekiwało oderwania się od Wielkiej Brytanii, a jedynie respektowania przysługujących mu praw⁷². Dopóki władza Brytyjczyków nie uciskała nadmiernie Trzynastu Kolonii i respektowała prawo, ich mieszkańcom nie przeszkadzało poddaństwo wobec króla⁷³. Co więcej, wielu polityków kolonii wizję niepodległości nazywało wprost zdradą, która wiązałaby się z faktyczną utratą praw przysługujących obywatelom Imperium⁷⁴. Za zmianę myślenia w tej materii należy winić przede wszystkim samych Brytyjczyków, których bezkompromisowe działania skłoniły kolonistów do ostateczności.

Trwająca ponad rok polemika pomiędzy Hamiltonem i Seaburym należała do istotniejszych przejawów ówczesnego dyskursu politycznego w jednej z najważniejszych prowincji kolonii. Wszystkie teksty spotkały się z dużym zainteresowaniem społeczeństwa⁷⁵. Polemika bez wątpienia przyczyniła się do jeszcze większego podziału ludności prowincji na lojalistów i patriotów. Między innymi dzięki pismom Hamiltona w kontrze do probrytyjskich elit prowincji stała się biedniejsza część społeczeństwa. Spór pomiędzy adwersarzami dotyczył przekonania do swoich racji również i tej dotychczas zapominanej grupy. Argumenty przywołane w tekstach stanowiły sedno konfliktu kolonii z metropolią i różnic w postrzeganiu wolności.

⁶⁹ H.T. Dickinson, *Magna Carta in The American Revolution*, [w:] *Magna Carta: History, Context and Influence*, ed. L. Goldman, Institute of Historical Research, London 2018, s. 80.

⁷⁰ R.B. Bernstein, *Thomas Jefferson*, Oxford University Press, New York 2003, s. 26–27; A.J. Beitzinger, *A History of American...*, s. 144–155; P.Ch. Hoffer, *Life Cycle and the Historical Vision of the Generation of 1776*, University of Georgia Press, Athens 1983, s. 16–17; N.L. York, *The First Continental Congress...*, s. 354; H.T. Dickinson, *Magna Carta...*, s. 82–89.

⁷¹ Najważniejszy tekst T. Jeffersona z tego okresu odnoszący się do problemu praw naturalnych oraz konstytucji to *A Summary View of the Rights of British America*, ed. T.P. Abernethy, Williamsburg, New York 1943, <https://archive.org/details/summaryviewofrig0000jeff/page/n23/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023; Podsumowanie praw Trzynastu Kolonii, tłum. T.P.). Zwraca on uwagę m.in. na stworzenie Trzynastu Kolonii przez pełnoprawnych obywateli brytyjskich. W związku z tym dokładnie takie same prawa powinny należeć się ich potomkom. Zob. ibidem, s. 6–7.

⁷² *Wizje Stanów Zjednoczonych...*, s. 16–17.

⁷³ Ibidem.

⁷⁴ R.B. Bernstein, *Thomas Jefferson...*, s. 25–26. Warto przy tym wspomnieć, że sam Hamilton aż do końca swojej kariery politycznej uważał, że Wielką Brytanię należy traktować jako wzór nowoczesnego państwa. Zob. T. Wiecech, *Unia w myśli politycznej...*, s. 84.

⁷⁵ I. Rusinowa, *Alexander Hamilton...*, s. 24–26.

Bibliografia

Źródła

- Blackstone William, *Commentaries on the Laws of England*, vol. 1, Dublin 1765.
- Dickinson John, *An Essay on the Constitutional Power of Great-Britain Over the Colonies in America: With the Resolves of the Committee for the Province of Pennsylvania, and Their Instructions to Their Representatives in Assembly*, William and Thomas Bradford, Philadelphia 1774.
- Galloway Joseph, *A Candid Examination of the Mutual of Great Britain, and the Colonies a Plan of Accommodation, on Constitutional Principles*, printed by James Rivington, New York 1775, <https://archive.org/details/acandidexaminat00gallgoog/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023).
- Hamilton Alexander, *A Full Vindication of the Measures of the Congress, from the Calumnies of Their Enemies, in Answer to a Letter, under the Signature of A.W. Farmer*, printed by James Rivington, New York 1774, <https://archive.org/details/fullvindicationo00hami/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023).
- Hamilton Alexander, *The Farmer Refuted*, printed by James Rivington, New York 1775.
- Hamilton Alexander, *The Farmer Refuted*, [w:] *The Revolutionary Writings of Alexander Hamilton*, eds. Richard B. Vernier, Joyce O. Appleby, Liberty Fund, Indianapolis 2012.
- Jefferson Thomas, *A Summary View of the Rights of British America*, ed. Thomas Perkins Abernethy, New York 1943, <https://archive.org/details/summaryviewofrig0000jeff/page/n23/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023).
- Seabury Samuel, *A View of the Controversy between Great-Britain and Her Colonies: Including a Mode of Determining Their Present Disputes, Finally and Effectually; and of Preventing All Future Contention: In a Letter, to the Author of A Full Vindication of the Measures of the Congress, from the Calumnies of Their Enemies*, Richardson and Urquhart, New York 1775, <https://archive.org/details/viewofcontrovers00seab/page/8/mode/2up> (dostęp: 17.11.2023).
- Seabury Samuel, *Free Thoughts on the Proceedings of the Continental Congress Held at Philadelphia, Sept. 5, 1774*, Richardson and Urquhart, New York 1774, https://archive.org/details/cihm_20488/mode/2up (dostęp: 17.11.2023).

Opracowania

- Amerykańska myśl polityczna, ekonomiczna i prawna – zagadnienia wybrane, t. 1, red. Michał Urbańczyk, Łukasz Bartosik, Marcin Tomczak, ArchaeGraph, Poznań–Łódź 2018.
- Bailyn Bernard, *The Ideological Origins of the American Revolution*, Belknap Press, Massachusetts 1967.
- Becker Carl Lotus, *The History of Political Parties in the Province of New York, 1760–1776*, University of Wisconsin Press, Madison 1960.
- Beitzinger Alfons J., *A History of American Political Thought*, HarperCollins, New York 1972.
- Bernstein Richard B., *Thomas Jefferson*, Oxford University Press, New York 2003.
- Bridges Kenneth, *Freedom in America*, Pearson, Upper Saddle River 2008.
- Calhoun Robert McCluer, *The Loyalists in Revolutionary America, 1760–1781*, Harcourt Brace Jovanovich Inc., New York 1973.
- Chernow Ron, *Alexander Hamilton*, Penguin Press, New York 2004.
- Clemons David, „Altar against Altar”: *The Arguments and Experiences of Loyalist Clergy in Revolutionary America*, The University of Texas at Dallas, Dallas 2022.

- Daszyńska Jolanta A., *Kryzysy i kompromisy w Stanach Zjednoczonych Ameryki czasów Ojców Założycieli*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2018.
- Dickinson Harry T., *Magna Carta in The American Revolution*, [w:] *Magna Carta: History, Context and Influence*, ed. Lawrence Goldman, Institute of Historical Research, London 2018, s. 79–100.
- Dolbear Kenneth M., *American Political Thought*, Chatham House, Chatham 1984.
- Dolbear Kenneth M., *Directions in American Political Thought*, Hoboken, Wiley 1969.
- Egnal Marc, *New World Economies. The Growth of the Thirteen Colonies and Early Canada*, Oxford University Press, New York 1998.
- Feng Cho-Chien, *Order and Peace: Samuel Seabury's Concept of Liberty*, Utah State University, Utah 2012.
- Ferling John E., *The Loyalist Mind: Joseph Galloway and the American Revolution*, Pennsylvania State University Press, University Park 1977.
- Gould Philip, *Wit and Politics in Revolutionary British America: The Case of Samuel Seabury and Alexander Hamilton*, „Eighteenth-Century Studies” 2008, vol. 41, no. 3, s. 383–403.
- Greene Evarts Boutell, *The Foundations of American Nationality*, Frederick Ungar Publishing Company, New York 1968.
- Hart Benjamin, *Faith and Freedom: The Christian Roots of American Liberty*, Lewis and Stanley, Dallas 1988.
- Hebb Ross N., *Samuel Seabury and Charles Inglis. Two Bishops, Two Churches*, Fairleigh Dickinson University Press, Madison 2010.
- Historia idei politycznych. Wybór tekstów*, t. 2, red. Stanisław Filipowicz et al., Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2002.
- Hoffer Peter Charles, *Life Cycle and the Historical Vision of the Generation of 1776*, University of Georgia Press, Athens 1983.
- Jasitzczak Joanna, *Symbole amerykańskiej kultury patriotycznej XVIII i XIX wieku*, rozprawa doktorska, napisana pod kierunkiem prof. nadzw. dr hab. Jolanty Daszyńskiej, Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny, Łódź 2017.
- Jensen Merrill, *The Founding of a Nation: A History of the American Revolution, 1763–1776*, Hackett Publishing Company, Indianapolis 2004.
- Ketchum Richard M., *Divided Loyalties. How the American Revolution Came to New York*, Henry Holt and Company, New York 2003.
- Kramnick Isaack, Lowi Theodore J., *American Political Thought: A Norton Anthology*, W. Norton & Company, New York 2009.
- Kubas Sebastian, „Niczym Homer dla poetów epickich” – brytyjskie inspiracje dla amerykańskich ojców założycieli, [w] *Konstytucjonalizm – doktryny – partie polityczne. Księga dedykowana Profesorowi Andrzejowi Ziębie*, red. Robert Kłosowicz et al., Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2016, s. 431–445.
- Kwiatkowski Wojciech, *Pierwszy Bank Stanów Zjednoczonych jako pierwowzór Systemu Rezerwy Federalnej*, „Zeszyty Prawnicze UKSW” 2009, t. 9, s. 171–189.
- Lis Rafał, *Naród, unia, stany. Problemy federalizmu i suwerenności w myśli politycznej „Federalisty”*, „Studia Polityczne” 2016, nr 1, s. 115–131.
- Lubert L. Howard, *Sovereignty and Liberty in William Blackstone's „Commentaries on the Laws of England”*, „The Review of Politics” 2010, vol. 72, no. 2, s. 271–297.
- Małajny R.M., *Doktryna podziału władzy „Ojców Konstytucji” USA*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1985.
- Małajny Ryszard M., *Instytucjonalny fundament wolności obywateli w doktrynie „Ojców Konstytucji” USA*, [w:] *Wolność człowieka i jej granice. Antologia pojęcia o doktrynach polityczno-*

- prawnych. *Od Cato's Letters do klasyków anarchizmu*, t. 2, red. Olgierd Górecki, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2019, s. 115–138.
- Mason A. Thomas, *Free Government in the Making: Readings in American Political Thought*, Oxford University Press, New York 1965.
- Miller John C., *Alexander Hamilton. Portrait in Paradox*, Joanna Cotler Books, Harper 1959.
- Napierała Paulina, *Rola religii w okresie kształtowania się społeczeństwa amerykańskiego. Geneza wprowadzenia zasady rozdziału państwa od Kościoła*, [w:] *Stany Zjednoczone wczoraj i dziś. Wybrane zagadnienia społeczno-polityczne*, red. Agnieszka Małek, Paulina Napierała, Księgarnia Akademicka, Kraków 2013, s. 13–38.
- Nowak Bartłomiej, *Alexander Hamilton – „ojciec kapitalizmu amerykańskiego”*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2008, nr 1, s. 37–51.
- Nowak Bartłomiej, *Stany Zjednoczone Ameryki doby Kongresu Kontynentalnego*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie” 2009, nr 2, s. 120–138.
- Piędzioch Tomasz, *Ocena działalności Pierwszego Kongresu Kontynentalnego na podstawie pierwszej polemiki Aleksandra Hamiltona z Samuelem Seabury*, „Kultura i Historia” 2022, nr 42(2), s. 22–38.
- Prescott Frederick C., Nelson John H., *Prose and Poetry of the Revolution: The Establishment of the Nation*, Thomas Y. Crowell, New York 1925.
- Prostak Rafał, *Republika amerykańska: nadzwyczaj żywotna utopia?*, „Kultura i Polityka” 2011, nr 9, s. 15–39.
- Ranlet Philip, *The New York Loyalists*, University of Tennessee Press, Knoxville 1986.
- Reid John Philip, *The Concept of Representation in the Age of the American Revolution*, University of Chicago Press, Chicago 1989.
- Riethmüller Christopher James, *Hamilton and His Contemporaries: Or The Rise of the American Constitution*, Kessinger Publishing, Whitefish 2010.
- Rowthorn Anne W., *Samuel Seabury, a Bicentennial Biography*, Seabury Press, New York 1983.
- Rusinowa Izabella, *Alexander Hamilton*, Ossolineum, Wrocław 1990.
- Rusinowa Izabella, *Fracje Kongresu Kontynentalnego lat 1774–1783*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 1975.
- Rusinowa Izabella, *Geneza Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1974.
- Śledzińska-Simon Anna, *Prawo petycji w Stanach Zjednoczonych*, [w:] *Teoretyczne i praktyczne aspekty realizacji prawa petycji*, red. Ryszard Balicki, Mariusz Jabłoński, Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2015, s. 93–120.
- Thoms Herbert, *Samuel Seabury: Priest and Physician, Bishop of Connecticut*, Shoe String Press, London 1963.
- Upton Leslie Francis Stokes, *Revolutionary versus Loyalist. The First American Civil War: 1774–1784*, Blaisdell Pub. Co., Waltham 1968.
- Waśkiewicz Hanna, *Historia teorii prawa naturalnego*, „Roczniki Filozoficzne” 1969, t. 17, nr 2, s. 69–89.
- Wiecech Tomasz, *Unia w myśli politycznej Thomasa Jeffersona*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2012.
- Wizje Stanów Zjednoczonych w pismach Ojców Założycieli*, wybór, opracowanie i wstęp Wiktor Osiatyński, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1977.
- Wood Gordon S., *The Radicalism of the American Revolution*, Vintage Books, New York 1992.
- York Neil L., *The First Continental Congress and the Problem of American Rights*, „The Pennsylvania Magazine of History and Biography” 1998, vol. 122, no. 4, s. 353–383.